

ходимо полученное частное влияние по каждому фактору поделить на общий прирост (спад) прибыли и результат умножить на 100:

удельный вес влияния фактора R

$$\text{УП}_R = (\Delta \text{П}_R : \Delta \text{П}) \times 100;$$

удельный вес влияния фактора K

$$\text{УП}_K = (\Delta \text{П}_K : \Delta \text{П}) \times 100;$$

удельный вес влияния фактора f

$$\text{УП}_f = (\Delta \text{П}_f : \Delta \text{П}) \times 100;$$

удельный вес влияния фактора t

$$\text{УП}_t = (\Delta \text{П}_t : \Delta \text{П}) \times 100;$$

удельный вес влияния фактора P

$$\text{УП}_P = (\Delta \text{П}_P : \Delta \text{П}) \times 100.$$

Алгебраическая сумма удельных весов влияния всех факторов должна быть равна 100% :

$$\text{УП}_R + \text{УП}_K + \text{УП}_f + \text{УП}_t + \text{УП}_P = 100.$$

Рассмотренная выше методика факторного анализа прибыли проста и доступна для понимания, может быть использована в практике экономико-аналитической работы любого водопроводного предприятия для любого периода времени.

1.Бабець Є.К., Горлов М.І., Жуков С.О., Стасюк В.П. Теорія економічного аналізу. – К.: ВД „Професіонал”, 2007. – 384 с.

2.Івахненко В.М., Горбаток М.І. Курс економічного аналізу. – К.: КНЕУ, 2006. – 302 с.

3.Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика. – Львів: Магнолія - 2006, 2007. – 440 с.

Получено 15.04.2008

УДК 658.114.3

Т.В.МОМОТ, д-р екон. наук, Т.В.ГОРДІЄНКО

Харківська національна академія міського господарства

АДАПТАЦІЯ КРИТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ (EVA) ДО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Обґрунтовується важливість та актуальність застосування такого знаряддя оцінки економічної ефективності як економічна додана вартість в економіці України. Проаналізовано проблеми, пов'язані з адаптацією цієї концепції українськими компаніями, запропоновано методику подолання труднощів трансформації даних звітності в такі, що можуть бути ефективно застосовані при розрахунку EVA.

Найважливішим напрямком розвитку України є розробка стратегій підвищення ефективності виробництва. Інвестиційна проблема стає ключовою перепорою становлення української економіки. Крім того,

досить складним є обґрунтування інвестиційних рішень, що обумовлено неспроможністю техніки оцінки економічної ефективності, які застосовуються на практиці, відобразити реальний стан справ підприємств.

Економічна додана вартість (EVA) відома як ефективне вдосконалення традиційних фінансових вимірників становища компаній, яким властиві низький рівень заборгованості та велика частка капіталу, інвестованого в основні засоби. Виходячи з того, що більшість українських підприємств, що потребують інвестицій можуть бути охарактеризовані як такі, вищезазначена концепція може бути найбільш прийнятною мірою оцінки економічної ефективності [2,6].

Розроблена в 1982 р. випускниками Чикагського університету, засновниками компанії Stern Stewart & Co, Г. Беннетом Стюартом і Дж. Стерном як «ринково-торгівельна варіація залишкового прибутку» концепція економічної доданої вартості залишається найбільш ефективним вимірником результатів діяльності підприємств та успішно адаптована і практикується не тільки у Сполучених Штатах Америки, але й у таких країнах, як Австралія, Великобританія, Канада, Бразилія, Німеччина, Туреччина, Франція та у багатьох інших. Крім того, вищезазначена методика заробила визнання серед інтернаціональних компаній. Прийняття та застосування цієї концепції принесли “прихильникам EVA” (Coca-Cola, Eli Lilly, Briggs and Stratton, SPX Corporation і т.д.) сильну ринкову позицію, зростання цін акцій і підвищення прибутків акціонерів [3,5].

Така широка відомість концепції EVA може бути пояснена прозорістю та об’єктивністю оцінки інвестиційних проектів, оскільки вона «відображає грошову вартість, створену або зруйновану бізнесом у кожному звітному періоді» [8]. Таким чином, цей показник оцінки виступає головним критерієм інвестиційної привабливості підприємства. Певною мірою, зручність використання концепції EVA для прийняття інвестиційних рішень обумовлена тим, що капітальні вкладення розглядаються нею як так звана майбутня вартість, що представляє собою доход, що може бути отриманим, якщо грошові засоби будуть вкладені в інші фонди чи цінні папери порівняного ризику.

Таким чином, адаптація такої методології оцінки, як EVA, що є індикативною щодо спроможності прибутку компенсувати інвестований акціонерний капітал, стає нагальною для українських підприємств. Отже, концепція EVA дозволяє вимірити справжню, реальну прибутковість компанії та управляти нею ефективно з точки зору вкладників.

Ключовою проблемою впровадження вищезазначеного підходу в Україні є необхідність трансформації фінансових даних, поправок до

традиційних бухгалтерських прибутків з метою виключення розрахункових протиріч, що мають вплив на результати економічних обчислень. Зокрема, навіть Стерном і Стюартом рекомендовано більш ніж 160 коректувань прибутків за стандартами GAAP та фінансової звітності в таких сферах, як вартість інвенторі, амортизація, безнадійні борги, амортизація гудвілу та ін. [4,7].

Метою даного дослідження є обґрунтування актуальності та значення такого інструменту оцінки економічної ефективності інвестиційних проєктів, як EVA для українського бізнесу, аналіз проблем щодо пристосування цієї концепції до українських компаній, а також запропонування методики подолання перешкод, пов'язаних з трансформацією звітних даних, у такі, що можуть бути ефективно застосовані при розрахунку EVA.

В рамках даного дослідження були розглянуті кейси, ілюструючи адаптацію та розрахунок EVA для таких компаній, як Toll Brothers Inc. та United States Postal office. Крім того, була зроблена спроба пристосувати концепцію EVA до українського підприємства та порівняти отриманий показник економічної доданої вартості з показниками, впровадженими традиційними методами оцінки бізнесу.

EVA розглядається як революційна методика обчислення вартості компанії згідно з її економічною реальністю, що враховує більш широкий спектр важливих оціночних параметрів ніж інші сучасні техніки, такі як чистий прибуток на одну акцію (EPS), ринкова додаткова вартість (MVA), прибутковість інвестицій (ROI), прибутковість акціонерного капіталу (ROE), показники GAAP та інші. Застосування будь-якої методики без урахування властивих їй вад може призвести до вагомих негативних наслідків, отже, багаточисельні системи обліку різних країн застосовують відмінні категорії.

В основі вищезазначеної методології полягає центральний маркетинговий принцип максимізації багатства акціонерів як головної цілі господарської діяльності та концепція економічного прибутку, що продуктивно пов'язує фінансовий стан інвесторів з прибутками компанії та допомагає розвиткові політики підвищення ринкової вартості компанії. Сутністю цього підходу є обчислення вартості майбутніх прибутків, що можуть бути отримані інвестором на даний момент часу.

Головні параметри, що визначають значення EVA, є комплексними, що перетворює вищезазначену концепцію в багатофакторну економічну модель оцінки діяльності компанії. Розбіжність фінансових результатів та теперішньої економічної реальності спонукає до детального дослідження кожного показника фінансових звітів, неприйняття

голих цифр. Різноманітні відмінності мають місце також через те, що існує велика кількість сумнівних методів обліку.

В результаті можуть бути рекомендовані два підходи трансформації показників української фінансової звітності. Перший передбачає зміну самої бази звітної методології шляхом пристосування Національних стандартів обліку до стандартів GAAP та внесення поправок до фінансових показників згідно з рекомендаціями Stern & Stewart. Другий та найбільш прийнятний підхід полягає у створенні методу трансформації поточних фінансових даних у такі, що можуть бути використані у моделюванні факторів EVA одразу.

Базову конструкцію параметру EVA можна проілюструвати спрощеною формулою

$$EVA_t = NOPAT_t - Ct \cdot WACC,$$

де $NOPAT_t$ – чистий операційний прибуток за вирахуванням скоректованих податків; Ct – довгостроковий капітал; $WACC$ – середньозважена вартість капіталу [4].

Слід зазначити, що числове значення інструменту EVA є визначальним щодо характеристики успішності компанії, враховуючи, що EVA концентрує у собі повну оцінку вагомих аспектів бізнесу. Аналіз вищезазначеного фактору дає змогу своєчасно та точно визначити слабкі сторони компанії [1].

Першим кроком розрахунку EVA є отримання чистого операційного прибутку після сплати скоригованих податків ($NOPAT$), що відображає прибуток, отриманий компанією шляхом використання її активів, і процент, виплачений кредиторам з чистого прибутку. Однак, українські звітні дані не включають показник $NOPAT$ або його аналогів. Його можна отримати з наявних даних шляхом ретельного аналізу складників $NOPAT$.

Іншим параметром є середньозважена вартість капіталу ($WACC$), що представляє рівень дисконту, що перетворює майбутні значення EVA в теперішні. Складники $WACC$ також потребують узгодження, що виходить з її багатокомпонентності.

Довгостроково інвестований капітал не може бути виведений за допомогою лише підстановки показників фінансової звітності до моделі EVA у зв'язку з тим, що національна фінансова звітність містить погрішності, що можуть спровокувати неналежне тлумачення економічного стану компанії.

Принципи трансформації фінансових параметрів з метою впровадження концепції EVA до українського бізнесу мають велике значення, враховуючи те, що ця методологія довела свою ефективність у всьому світі.

1. Кяран Уолш. Ключевые показатели менеджмента. – К.: Companion Group, 2006. – 400 с.
2. Stanley B. Block, Geoffrey A. Hirt Foundations of Financial Manangement. – Boston: Irwin McGraw-Hill, 2005. – 682 p.
3. Biddle, G.C., 1998, Economic Value Added: Some Empirical Evidence, Managerial Finance, 24, 11: 60-70.
4. Gitman, L.J., & Joehnk, M.D. (2003). Fundamentals of investing (9th ed.). New York: Pearson.
5. Worthington, Andrew and West, Tracey (2001) Economic Value-Added: A Review of the Theoretical and Empirical Literature. Asian Review of Accounting 9(1): pp. 67-86.
6. Сайт компанії EBSCO Industries (<http://web.ebscohost.com>) Навчально-дослідницький портал Investopedia (<http://www.investopedia.com/articles/fundamental/03/031203.asp>).
7. Сайт компанії Stern Stewart & Co (<http://www.sternstewart.com>).

Отримано 04.04.2008

УДК 65.052.723

В.Ю.СВІТЛИЧНА, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ВАЖІЛЬ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТУ СИНЕРГІЗМУ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Аналізуються питання перебудови облікової діяльності підприємств будівельного комплексу України відповідно до вимог міжнародних стандартів обліку. Обґрунтовується важливість даних процесів та їх синергетичний вплив на економічні процеси будівельних підприємств.

Функціонування будівельних підприємств України безпосередньо впливає на хід економічних процесів як регіону, так і країни в цілому. Метою діяльності підприємств будівельного комплексу виступає забезпечення населення, підприємств будівлями й спорудами житлового і промислового призначення з високим рівнем комфорту та зручності. Виступаючи одним з найважливіших структурних комплексів економіки держави будівельний комплекс розвивається під впливом масштабних трансформаційних економічно-політичних перетворень.

Нестабільний хід політико-економічних подій, втрата професійних кадрів, старіння виробничо-технічного потенціалу зумовлює необхідність пошуку будівельними підприємствами шляхів підвищення ефективності свого подальшого функціонування. Це обумовлює актуальність впровадження у діяльність аналізованих підприємств синергетичних шляхів розвитку, а також удосконалення ведення бухгалтерського обліку їх діяльності.

Науковим дослідженням з організації обліку та звітності діяльно-